

«ЗЕЛЕНА» ЛОГІСТИКА: ТЕОРІЯ ТА МЕХАНІЗМИ

Мішенін Є.В., д.е.н., проф., **Коблянська І.І.**
Сумський національний аграрний університет

Як свідчить світовий досвід, значні резерви підвищення еколого-економічної ефективності виробництва можуть бути мобілізовані за рахунок використання концептуально нових методів управління, заснованих на принципах логістики: процесного підходу, «ощадливого» виробництва, «точно вчасно» тощо. Відповідно, виникає об'єктивна необхідність у більш детальному дослідженні принципів та механізмів формування «зелених» логістичних систем у виробничому комплексі. У зв'язку з цим важливого значення набуває розроблення теоретико-методичних засад екологічно орієнтованого логістичного управління виробництвом.

Сьогодні логістика виокремилась у самостійну галузь науки з притаманними їй методами та інструментами регулювання виробничих процесів. Концепція логістики передбачає наскрізну оптимізацію матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, які мають технологічну, організаційну, економічну та інформаційну єдність, з позицій єдиного цілого, тобто у межах логістичної системи. При цьому слід вказати на те, що сучасний етап розвитку логістики пов'язаний з пануванням інтегральної її парадигми, згідно з якою прийняття оптимальних рішень у логістиці ґрунтується на оцінці комплексних, а не локальних витрат, які супроводжують матеріальний потік, та втрат від нерационального використання ресурсів потоку.

З цих позицій, виникає об'єктивна необхідність у формуванні екологічно орієнтованого логістичного управління – управлінської діяльності, яка передбачає врахування екологічних чинників на всіх етапах просторово-часового планування, організації, контролю й регулювання руху матеріальних, інформаційних і фінансових потоків від джерела їх виникнення до кінцевого споживача на основі концепції логістики. Метою екологічно орієнтованого логістичного управління є отримання інтегрального еколого-економічного ефекту як результату оптимізації потокових процесів у виробничій логістичній системі, що забезпечуватиме: скорочення тривалості логістичного циклу; підвищення загальної та екологічної якості продукції (послуг), а також продуктивності використання виробничих ресурсів (зокрема, основного обладнання та устаткування, сировини та матеріалів); скорочення браку та втрат ресурсів під час зберігання та транспортування; своєчасне виконання господарських зобов'язань; зменшення обсягів утворення відходів (викидів, скидів).

Реалізація екологічно орієнтованого логістичного управління потребує більш комплексного підходу щодо визначення об'єктів логістичного управління. Поряд з потоками товарно-матеріальних цінностей – сировини,

ресурсів незавершеного виробництва, готової продукції – особливого регулювання потребують: газово-енергетичні викиди та стічні води, виробничий брак; вторинні матеріальні ресурси, утворені під час виробництва, відходи виробництва, повернена продукція, а також відходи споживання – тара та ті, які мають комерційну цінність для підприємства-виробника (наприклад, це металеві та дерев'яні вироби, харчові продукти). Це вимагає удосконалення організаційних структур підприємств з метою забезпечення інтеграції та координації традиційних логістичних функцій (постачання, виробництво, збут) та діяльності у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Для управління потоками забруднюючих речовин та відходів (яке повинно бути спрямоване на максимальне використання їх ресурсної цінності та екологічно безпечне видалення неутилізованого залишку, а також нейтралізацію негативного впливу виробничих процесів на компоненти навколишнього природного середовища) у структурі логістичної системи підприємства необхідно виділити екологічну (природоохоронну) підсистему.

Загалом, формування та розвиток механізму екологічно орієнтованого логістичного управління на підприємстві мають ґрунтуватися на таких базових принципах:

- становлення екологічно орієнтованого логістичного управління як інтегрованої функції управління сукупним матеріальним потоком, який об'єднує всі етапи виробничо-господарської діяльності від постачання сировини до розміщення відходів виробництва і споживання;

- орієнтація на утримання високих конкурентних позицій на ринку за рахунок екологічно відповідальної поведінки;

- інформаційне забезпечення процесів екологічно орієнтованого логістичного управління на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, у сфері екологізації виробництва;

- формування ефективної системи екологічно орієнтованого логістичного управління промисловим виробництвом на основі застосування інноваційних методів та інструментів управління (зокрема, елементів системи екологічного менеджменту);

- прийняття оптимальних рішень в управлінні виробничою логістичною системою на основі оцінки екологічних витрат підприємства у складі загальних логістичних витрат;

- забезпечення адаптивності логістичної системи до змінних умов зовнішнього середовища;

- удосконалення корпоративної екологічної культури як передумови забезпечення екологізації логістичного управління промисловими системами.

– Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 74-76.